

Svar på Sirpa Kauppinens och 22 andra ledamöters motion om att kartlägga utrymmen som försvårar inläring

VD/2365/00.02.00.03/2025

KK/SO/HH/SR/MT/EJ/SS

Sirpa Kauppinen och 22 andra ledamöter lämnade in följande fullmäktigemotion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

”Fullmäktigemotion om att kartlägga utrymmen som försvårar inläring”

”Studiero hjälper alla som lär sig. Att studera i ett lugnt, bullerfritt utrymme är särskilt viktigt för barn med sensorisk överkänslighet eller neuropsykiatriska symtom. Lärmiljön har förändrats så att allt fler elever inte klarar sig utan medicinsk hjälp. Ljud som sprider sig i utrymmen stör undervisningen, och så är fallet bland annat i dörrfria klasser eller i undervisningsutrymmen där gardiner används som rumsavdelare. Också lokaler där alla elever inte kan se lärarens undervisning kan försämra inlärningsresultaten. Det finns skolor där ett stort kompetensområde inte kan delas upp, vilket begränsar möjligheten att bilda grupper och gör det svårt att skapa en ändamålsenlig läsordning som stöder lärandet. Det kan vara ont om stolar och bord, så alla elever inte får plats. Eftersom läskunnigheten och inlärningsresultaten fortfarande sjunker, bör skolmiljön stödja lärandet så att också de elever klarar sig som har svårare med koncentrationen. Alla har naturligtvis nytta av en lugn lärmiljö. Fyra skolor har fått en nöjdhetsenkät, där personalen gav lokalernas funktionalitet vitsordet 6,96. Resultatet visar att en del skolor kunde göra mycket för att göra personalen nöjdare. Vi föreslår att man undersöker, till exempel genom en kort enkät riktad till rektorerna, vad det finns för strukturer, möbler, föremål eller brister i dessa som försvårar lärande och undervisning. Så här får vi en bild av sätt att stödja och förbättra lärandet och koncentrationen, även på andra sätt än genom att anställa yrkespersonal.”

Stadsfullmäktige 24.3.2025 § 26

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Bilaga:

- Sirpa Kauppinens och 22 andra ledamöters undertecknade motion om att kartlägga utrymmen som försvårar inläring

Verksamhetsområdet för fostran och lärande konstaterar följande som sitt svar:

Uppfattningen om lärande och undervisning är i ett brytningsskede. Den traditionella lärarledda undervisningsmodellen har länge varit rådande, men som sådan lämpar den sig inte längre för nutiden. En av skolans mest centrala uppgifter är att förbereda eleverna på att verka som aktiva och ansvarstagande medlemmar i det omgivande samhället. Samhället har blivit mer komplext, och skolan måste kunna reagera på denna förändring och anpassa sin syn på lärande utifrån vetenskap. Den

lärarledda undervisningsmodellen som enda metod ger inte eleverna tillräckliga möjligheter att stärka sin roll som aktiva lärande individer, och den är inte särskilt effektiv som det enda sättet att undervisa och lära.

Nutiden skapar ett behov av mångfald i undervisning och lärande, och detta möjliggörs genom mångsidiga lärmiljöer. Forskningsresultat visar tydligt att en ny syn på lärande och de lärmiljöer som hör samman med den, när de genomförs framgångsrikt, främjar elevernas välbefinnande och lärande bättre än den traditionella synen på lärande. Genom dessa kan man också bättre beakta elever som behöver stöd i sitt lärande, eftersom mångsidiga lärmiljöer gör det möjligt att möta eleverna och deras individuella behov.

Vid studier där eleverna förväntas arbeta självständigt ordnar varje skola och lärare en så lugn lärmiljö som möjligt för alla elever. Det är sant att större lärmiljöer har blivit vanligare, men samtidigt har även mindre rum för avskildhet ökat. Precis som när 25 elever studerar tillsammans kan studiero uppnås också i en grupp på 50 elever. Eftersom flexibla lokaler möjliggör olika gruppindelningar kan elever som störs av omgivningen i dagens studiemiljöer till och med oftare än tidigare placeras i en liten grupp och i ett mindre utrymme, där studiero uppnås snabbare.

I skolan arbetar man också i grupper, vilket innebär att elevernas samtal hörs under arbetet. Då övar man sig i samtals- och interaktionsfärdigheter, och det är inte ändamålsenligt att göra det i tystnad. Även i dessa situationer finns rum för avskildhet för de elever som bäst gynnas av att samlas i en liten grupp och arbeta med sin gemensamma interaktionsuppgift i ett separat rum. Det utrymme som är avsett för studier är på samma sätt ett pedagogiskt verktyg som en dator eller en lärobok. Hur klokt och professionellt det används avgör hur väl det stödjer elevens lärande.

Utmaningarna med de första nya lärmiljöerna som planerats i Vanda har redan behandlats inom verksamhetsområdet för fostran och lärande. Också andra faktorer inverkar. Oförutsedda förändringar i verksamhetsmiljön, bland annat den explosionsartade ökningen av elever med ett främmande språk som modersmål under de senaste åren, har bidragit till att många skolor inte haft tillräckligt med lokaler för differentierad undervisning.

Skolornas lokaler planeras för lärande och undervisning enligt den nya synen på lärande. Utmaningarna kan i stället för att handla om planeringsfel i lärmiljön vara kopplade till trånga utrymmen, brist på smågruppsutrymmen eller misslyckanden i att skapa och förändra skolans kultur. Till exempel är det inte meningen att ett utrymme utan dörrar eller en kombinerad lokal ska användas för traditionell klassrumsundervisning för två grupper på ett sätt som gör att olika ljudvärldar blandas. En gardin som rumsavdelare är inte avsedd att isolera ljudvärldar från varandra. Ett oregelbundet utformat utrymme är inte tänkt att användas så att en elev hamnar bakom ett hörn när läraren talar till hela gruppen.

Det har också gjorts planeringsfel, men dessa åtgärdas kontinuerligt genom att man lyssnar på användarnas synpunkter på fungerande och icke fungerande lösningar och genom att involvera användarna i varje skede av byggprojektet. Skolornas utvidgade dimensioneringar samt de nya skolornas mer omfattande dimensionering har fastställts med hänsyn till resultaten från enkäten om nya lärmiljöer från 2021. I enkäten deltog bland annat barn, lärare och rektorer från skolorna i Vanda. Även i skolornas planering beaktas resultaten från enkäten.

Till ett skolbyggnadsprojekt hör en pedagogisk plan som användaren utarbetar och där skolans framtida verksamhet beskrivs. I den pedagogiska planen, eller på initiativ av de användare eller användarrepresentanter som deltar i projektet, fastställs hur lärmiljön ska inredas i enlighet med synen

på lärande som samarbetsinläring.

Att en egen stol och ett eget bord eventuellt saknas betyder inte "platslöshet", tvärtom: När eleven kan välja sin plats utifrån sina aktuella behov främjas lärande, välbefinnande och ansvarstagande för det egna lärandet. Platsen kan vara i en soffa, på en kudde på golvet eller kanske i ett hörn. I bästa fall är ett sådant arrangemang mer fungerande också för elever som behöver stöd, egentligen särskilt för dem, eftersom deras individuella egenskaper och behov uppmärksammas och beaktas. Många speciallärare anser att en sådan möjlighet att välja plats är viktig för eleverna. Om det i en skola finns erfarenhet av att eleverna inte får plats att sitta, kan det handla om trånga utrymmen eller ett misslyckande i att förändra skolans kultur.

Ibland kan en grupp vara så utmanande att läraren inte längre har verktyg för att hantera situationen. Om användarnas pedagogiska plan för skolplaneringen innehåller förslag om större och öppnare lokaler, kompletteras dessa med ett tillräckligt antal smågrupps- och differentieringsutrymmen. Vandaskolornas dimensionering utökades 2022, men effekterna märks med fördröjning och ännu har inte alla skolor dragit nytta av förändringen.

Olika färdigheter tränas genom mycket varierande aktiviteter och pedagogiska lösningar. Det finns inga lärmiljöer som i sig hindrar lärande, om de inte till exempel är farliga för barn. Experimentellt arbete i fysik ställer helt andra krav på studiemiljön än exempelvis en läslektion i modersmålet. Flexibla lokaler möjliggör olika lösningar som lärarna förverkligar med sin yrkeskompetens. Om det finns brister i möbleringen handlar det inte om lärmiljön utan om just möbleringen, och då krävs återanvändning från andra skolor (till exempel om elevantalet plötsligt har ökat) eller kompletterande inköp.

Rektorerna diskuterar regelbundet om studiemiljöerna både sinsemellan och med områdeschefen. De leder också sina skolor så att lärarna får vägledning till bättre pedagogiska lösningar med hänsyn till lokalernas möjligheter, att fler lärare placeras i elevgrupper utifrån stödbehov, och att ändringsarbeten beställs för strukturer som inte fungerar. Allt detta sker hela tiden, och någon särskild enkät är därför inte nödvändig.

De krav som den senaste läroplanen ställt på en förändring av skolans kultur har varit många. Traditioner förändras i läroplanens anda, men en kultur förändras långsamt. I stället för den tyst lyssnande eleven från tidigare år fostrar vi nu människor för ett mer mångfacetterat samhälle, med förmåga att interagera med alla. De vågar uttrycka sina åsikter, ha en avvikande mening och kommer överens med personer som tänker annorlunda.

De förändringar som gjorts har inte i alla avseenden varit lyckade. Problemen har identifierats, och till exempel byggs framtida skolor med rymligare lokaler. Effekterna av den utökade dimensioneringen kommer att märkas i större utsträckning först längre fram. Varje byggprojekt grundar sig på en pedagogisk plan som utarbetats av lokalernas användare – lärare och rektorer. I varje projekt och i varje skede av projektet är lärare och rektorer med och bedömer planeringslösningar, och de styr valet av möbler. I allt fler projekt engageras också elever och till och med vårdnadshavare. Inom fostran och lärande (KASO) följer man också den vetenskapliga forskningen om fysiska lärmiljöer.

Inom den grundläggande utbildningen begärs det årligen förslag från skolornas rektorer på ändringsarbeten för att förbättra lärmiljöerna, och dessa ändringar genomförs i prioritetsordning. Därför finns det inom den grundläggande utbildningen en förståelse för vilka skolor som har förbättringsbehov eller olämpliga strukturer, och någon separat utredning är inte nödvändig.

Större lokalhelheter innebär inte automatiskt att bullret ökar. I anslutning till större lokaler finns oftast mindre rum för avskildhet, där man kan ge stöd till de barn och unga som behöver en mindre grupp.

Stadsstyrelsen 4.11.2025 § 21

Förslag av biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för fostran och lärande:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge Sirpa Kauppinen och de 22 andra ledamöterna stadsstyrelsens svar i enlighet med förslaget, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Stadsstyrelsen beslutade att bordlägga ärendet till stadsstyrelsens sammanträde som hålls 17.11.2025.

Stadsstyrelsen 17.11.2025 § 16

Förslag av biträdande stadsdirektören för verksamhetsområdet för fostran och lärande:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge Sirpa Kauppinen och de 22 andra ledamöterna stadsstyrelsens svar i enlighet med förslaget, och
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 15.12.2025

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Bilagor:

- Sirpa Kauppinens och 22 andra ledamöters undertecknade motion om att kartlägga utrymmen som försvårar inläring

Anvisningar för sökande av ändring: 2.1. Besvärsförbud

Närmare information:

Satu Ollila, områdeschef för den grundläggande utbildningen, tfn +358 40 521 2754,
([fornamn.efternamn\[at\]vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn[at]vantaa.fi))

Hannu Haarala, servicenätexpert, tfn +358 50 302 9750, ([fornamn.efternamn\[at\]vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn[at]vantaa.fi))